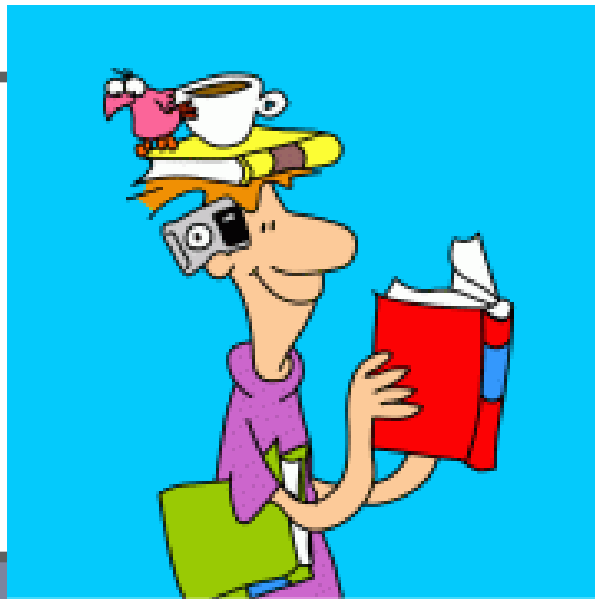

UČENICI S POSEBNIM POTREBAMA - Darovitost

Pripremio:
Mr.sc. Luka Marinović

**Uspjeh obrazovanja ovisi o
prilagodbi podučavanja
individualnim razlikama među
učenicima.**

Yuezheng, in 4th century B. C., Xue Ji

***Ako dijete ne može učiti na način na koji ga podučavamo,
trebamo podučavati na način na koji može učiti***

Kada bi škola bila idealna?

- Jedna škola, jedan učitelj, jedan učenik

Fan Yu, 9, is the only student at Tianxin Elementary School near Lianzhou, Guangdong province.

Photos by Huang Jin

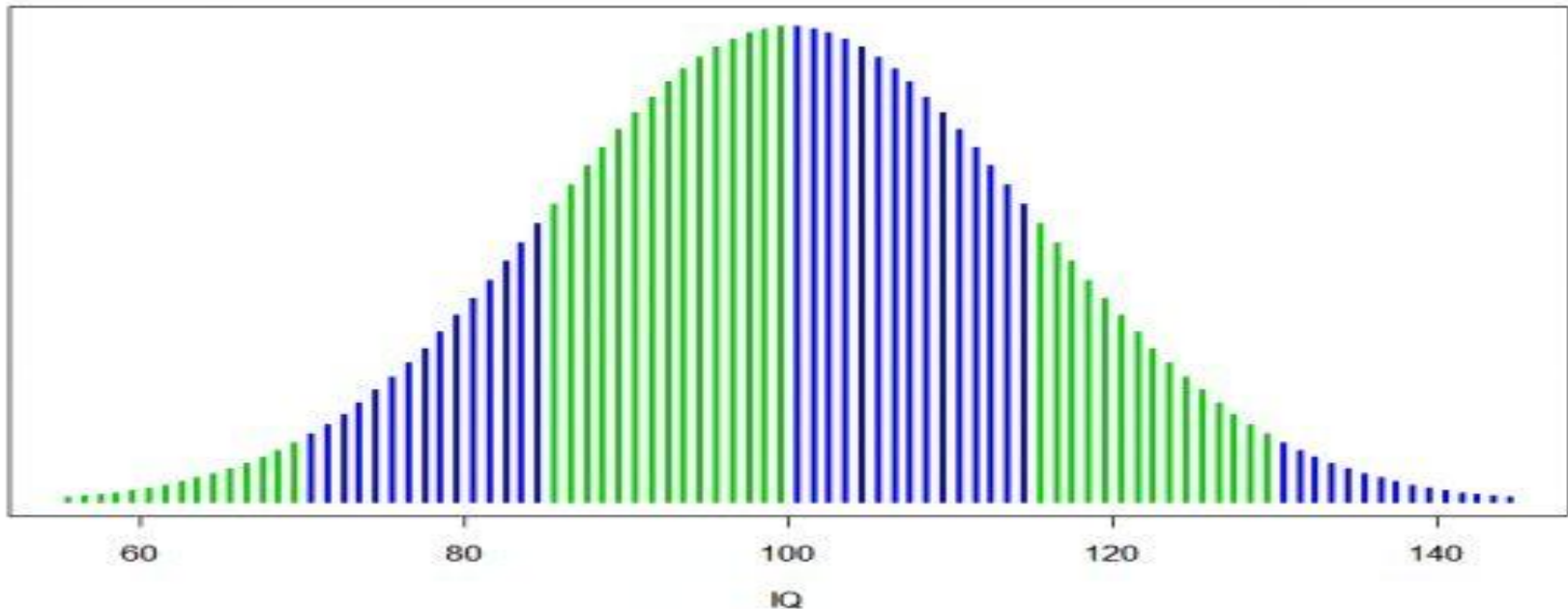

Grupiranje

- Svaka škola ili nastava zapravo se temelji na principu uštede – veći broj učenika na jednog učitelja.
- **Pretpostavka:** svi će oni jednako dobiti!?
 - Međutim, je li baš tako?

Raspodjela

- Zbog navedenog postoje razredi od 15, 20 ili 30 i više učenika

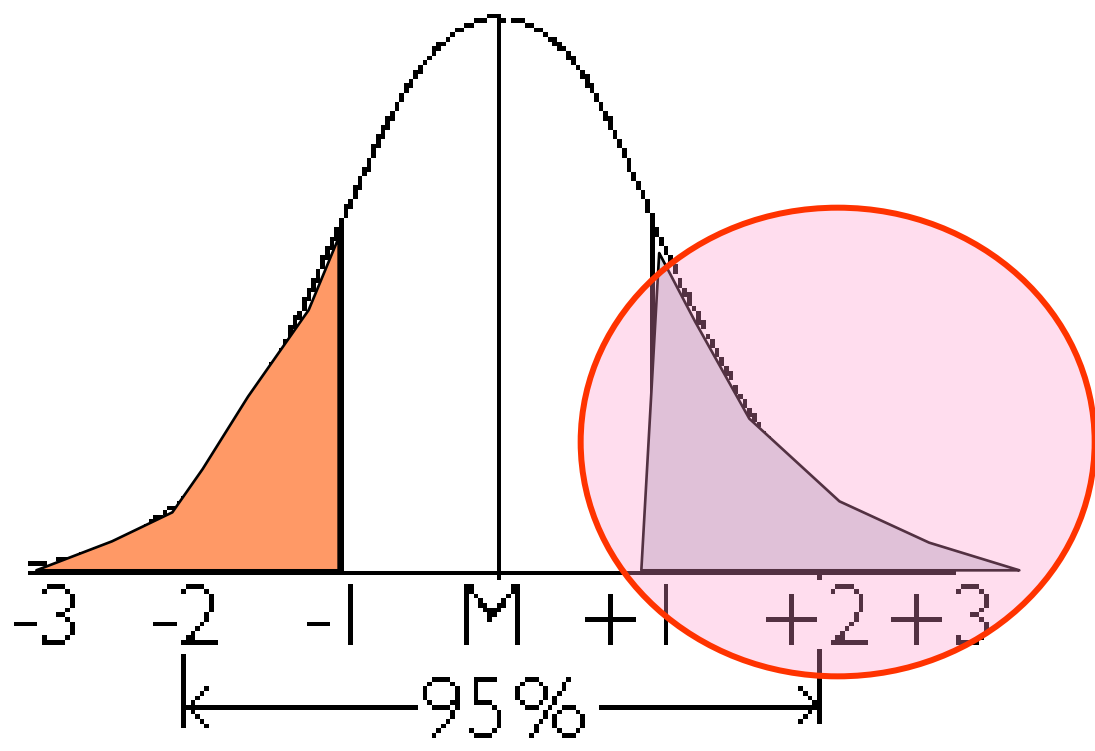
Prosjek

- Škola je prilagođena prosjeku.
- Dubina, širina gradiva, postavljene norme odgovaraju prosječnim učenicima.
- Tendencija da dvije grupe učenika ostanu zakinite:
 - Učenici s poteškoćama
 - Daroviti učenici

Učenici s posebnim obrazovnim potrebama

Što ćemo danas raditi?

- Što je nadarenost?
- Koje su vrste nadarenosti?
- Koja su viđenja i teorije darovitosti?
- Kako se mjeri i identificiraju nadareni?
- Koji su problemi nadarenih?
- Što s nadarenima? Kako s njima raditi?

Što vi mislite?

(DA / NE)

1. Daroviti će uspijevati u životu bez obzira pružali im mi potporu ili ne.
2. Daroviti vole ići u školu.
3. Darovita djeca su ona koja dobivaju dobre ocjene.
4. Učitelji više vole darovitu djecu.
5. Svi nadareni vole učiti
6. Daroviti učenici su štreberi.
7. Daroviti učenici slušaju svoje nastavnike
8. Daroviti učenici nisu pravi prijatelji
9. Daroviti učenici se postavljaju iznad “normalnih”.
10. Daroviti imaju manje socijalnih i emocionalnih problema u usporedbi s “normalnim nadarenima”
11. Daroviti su izrazito ambiciozni.

Što je darovitost?

- Brojne su definicije.
- Terminološka zbrka
 - mnogo sličnih pojmova i termina. Treba biti oprezan pri korištenju ovih pojmova jer mogu odveti u krivom smjeru.

Nadarenost

Genijalnost

Talentiranost

Čudo od djeteta

Iznimnost
Izuzetnost

Elitizam

Superiornost

Uspjeh obrazovanja ovisi o prilagodbi podučavanja individualnim razlikama među učenicima.

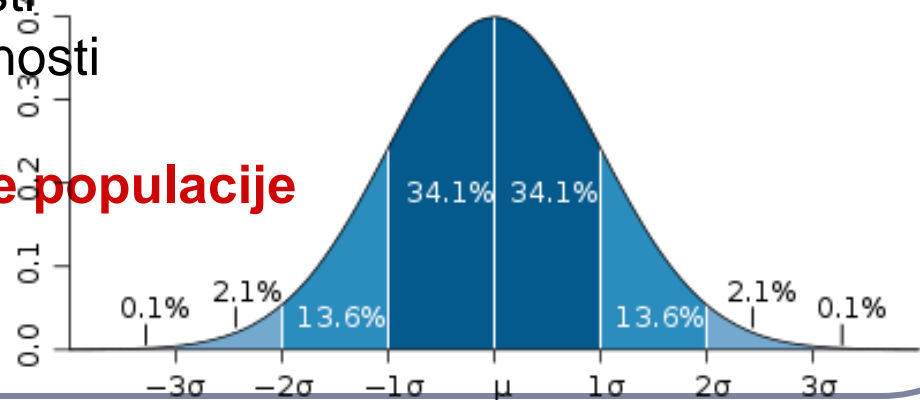
Definicije

- Kako biste vi definirali darovitost?
- Klasične definicije naglašavaju iznadprosječne sposobnosti.
- Terman (1916): darovitost = izrazito visoki IQ
- **Daroviti đaci – oni koji se ističu ili svojim vrlo visokim stupnjem općega intelektualnog razvoja ili pak izrazitim razvojem samo određenih sposobnosti koje ih, u odnosu na ostale đake čine naprednijima. (Grgin 1996)**
- Kako vam zvuči ova definicija?

Definicije

- Marland (1971) – Darovita djeca su ona koja zbog svojih iznimnih sposobnosti mogu očekivati visoka postignuća, a identificirana su od stručnjaka. Pokazuju potencijal u nekom od ovih područja sljedećih područja
 - Opće intelektualne sposobnosti
 - Specifične akademske sposobnosti
 - Kreativne sposobnosti
 - Sposobnosti vođenja i rukovođenja
 - Umjetničke sposobnosti
 - Psihomotorne sposobnosti

Obuhvaća 3-5% školske populacije

Značajke darovitih 1

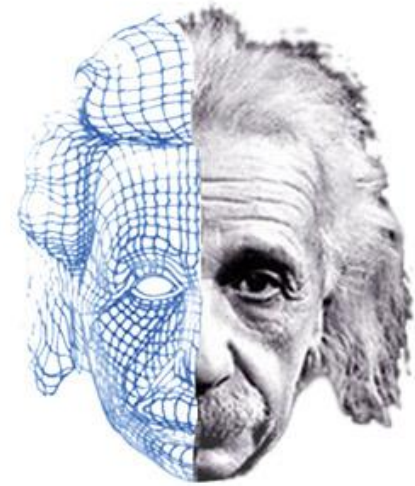
Navedene osobine vidljive su u procesu obrazovanja. Nitko nema sve osobine.

1. Posjeduju izvanredne vještine rješavanja problema. Lako pronalaze i uočavaju suptilne odnose, skrivene principe i generalizacije
2. Vidljivo su iznimni u kvaliteti i kvantiteti vokabulara. Zainteresirani su za riječi i njihova značenja. Vole čitati i razumiju pročitano.
3. Razumiju složene i apstraktne ideje već u mlađoj dobi
4. Brzo uče i lako zadržavaju ono što su učili. Sjećaju se važnih detalja, koncepata i principa.
5. Pokazuju razumijevanje složenih aritmetičkih problema i shvaćaju složene matematičke koncepte.
6. Zadržavaju pažnju duže vremena
7. Sposobnost usmjeravanja vlastitog stjecanja znanja. Samo-regulirano učenje.
8. Pokazuju kreativnost u glazbi, umjetnosti, plesu ili teatru. Pokazuju senzitivnost na fine ritmove, pokrete.
9. Pokazuju fleksibilnost u razmišljanju i rješavanju problema s više različitih gledišta.

Značajke darovitih 2

1. Postavljaju visoke ali realistične standarde za sebe.
2. Samokritični su u evaluaciji i u odnosu prema vlastitom radu, skloni su perfekcionizmu.
3. Pokazuju inicijativu i originalnost u radu.
4. Socijalno su uravnoteženi i s odraslima zrelo komuniciraju.
5. Vole intelektualne izazove.
6. Imaju istančan i suptilan smisao za humor.
7. Poteškoće u odnosu s vršnjacima
8. Širok raspon interesa; vanškolski interesi i hobiji; Pokazuju kontinuiranu intelektualnu znatiželju
9. Ponekad osporavaju autoritet. Traže razloge i objašnjenja za pravila, zahtjeve, ograničenja. Kritični su, nekonformisti.
10. Mogu biti netolerantni na ljudske slabosti.

Teorije darovitosti

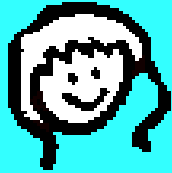
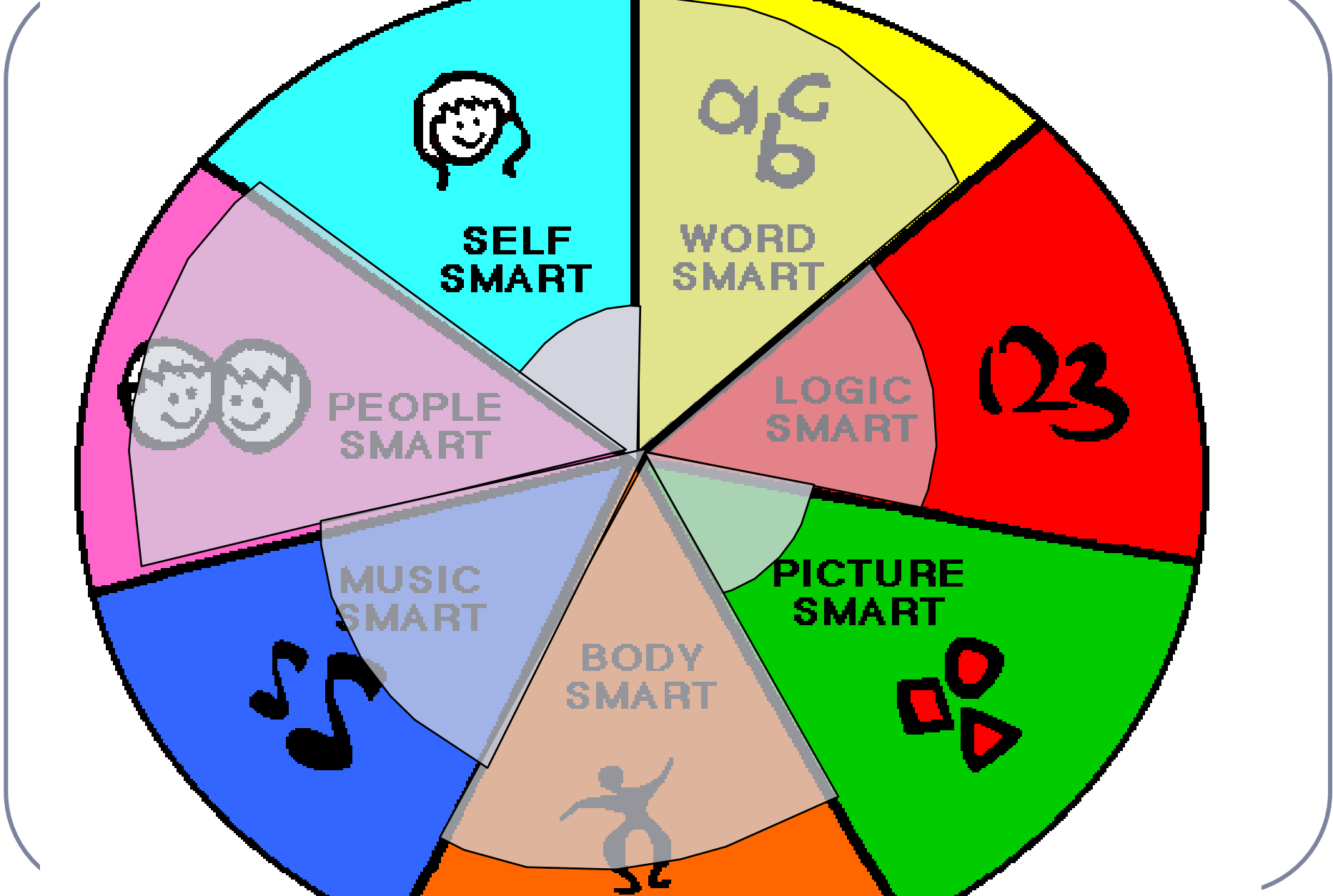
- Stariji pristupi – utjecaj sposobnosti.
- Suvremene koncepcije:
 - Gardner – teorija višestrukih inteligencija
 - Renzulli – prstenasta teorija darovitosti
 - Sternberg – triarhična teorija inteligencije

Gardnerova teorija inteligencija

Tip inteligencije

Zadaci u kojima se izražava

-
- lingvistička i. razumijevanje pojmova, čitanje, pisanje tekstova
 - logičko-matematička i. matematički problemi, logičko zaključivanje
 - spacijalna i. tumačenje mapa, snalaženje u prostoru
 - muzička i. pjevanje, skladanje, sviranje instrumenta
 - tjelesno-kinestetska i. plesanje, sport
 - intrapersonalna i. razumijevanje sebe – tko smo, kako se možemo promijeniti
 - **Interpersonalna i.** Razumjevanje drugih ljudi i odnosa.

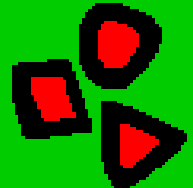
**SELF
SMART**

**WORD
SMART**

**LOGIC
SMART**

**PICTURE
SMART**

**BODY
SMART**

**MUSIC
SMART**

**PEOPLE
SMART**

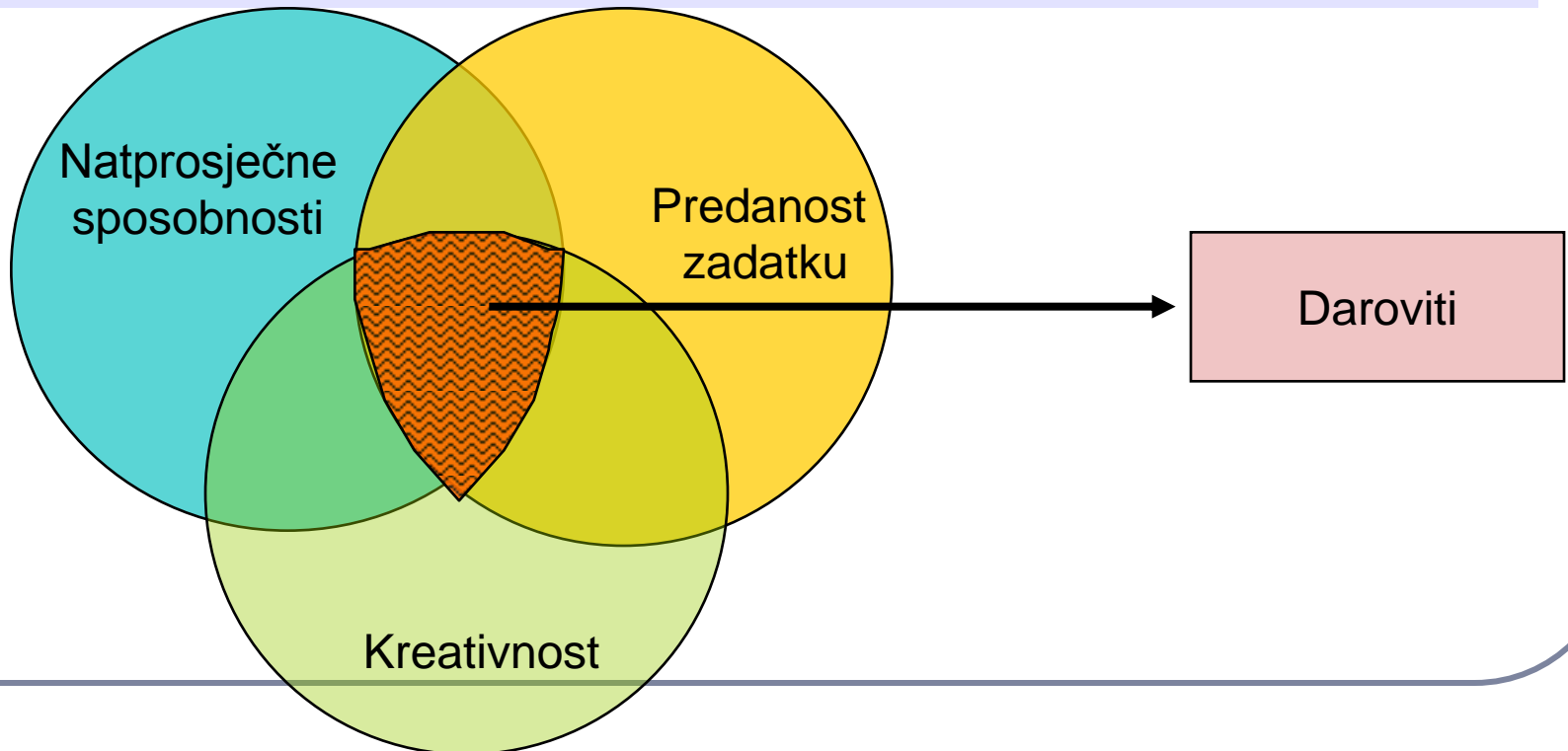
Teorija višestrukih inteligencija u školi

- Škola naglašava lingvističku i matematičko logičku inteligenciju dok ostale zanemaruje.
- Postoji tendencija da djeca s drugim sposobnostima budu zanemarena.
- Posebno važno za učenike sa specifičnim poteškoćama u učenju.

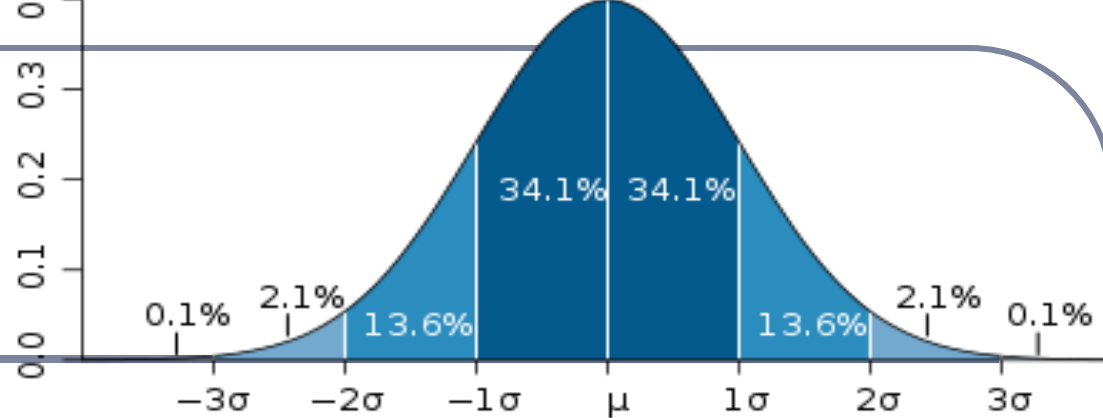
- Što napraviti?
- Pronaći način da se u nastavni proces uključe jake strane učenika!!!

Prstenasta teorija darovitosti (Renzulli)

- Renzulli (1978): Darovito ponašanje rezultat je interakcije triju osnovnih skupina ljudskih osobina:
 - iznad-prosječne opće i/ili specifične sposobnosti,
 - visoke usmjerenosti na zadatak,
 - visokog stupnja kreativnosti.

Natprosječne sposobnosti

- Renzulli: dovoljne natprosječne sposobnosti (15-20%), a ne izvanredne sposobnosti (3-5%).
 - Najproduktivniji ljudi ne moraju biti genijalni
- Dvije vrste:
 - Opće sposobnosti (procesiranje informacija, integriranje informacija i iskustva, apstraktno mišljenje)
 - Specifične sposobnosti (izvedba neke aktivnosti, slikanje i sl.)
- Problem mjerenje:
 - IQ testovi – dobri samo kao početne mjere.
 - Indikatori kreativnog mišljenja, procjenjivanje ranijih uradaka i postignuća te procjenjivanje kreativne produkcije.

Uspjeh obrazovanja ovisi o prilagodbi podučavanja individualnim razlikama među učenicima.

Predanost zadatku

- Genijalnost 1 % inspiracije, a 99% perspiracije.
- Energija koju netko ulaže u rješavanje određenog problema ili zadatka.

PREDANOST ZADATKU = ? **MOTIVACIJA**

- **Visoke sposobnosti i kreativnost bez motivacije ne mogu dovesti do produktivnosti kao ni do iznimnih postignuća.**
 - Ovo je čest slučaj u školama. Često ćete susretati učenike s mnogo potencijala ali bez ove osobine. Rezultat - nisko postignuće
 - Dobra vijest – na motivaciju se može utjecati. (?!)

Kreativnost

- Fluencija
- Fleksibilnost
- Originalnost
- Divergentno mišljenje
- Otvorenost za nova iskustva
- Osjetljivost na stimulaciju
- Spremnost na rizik

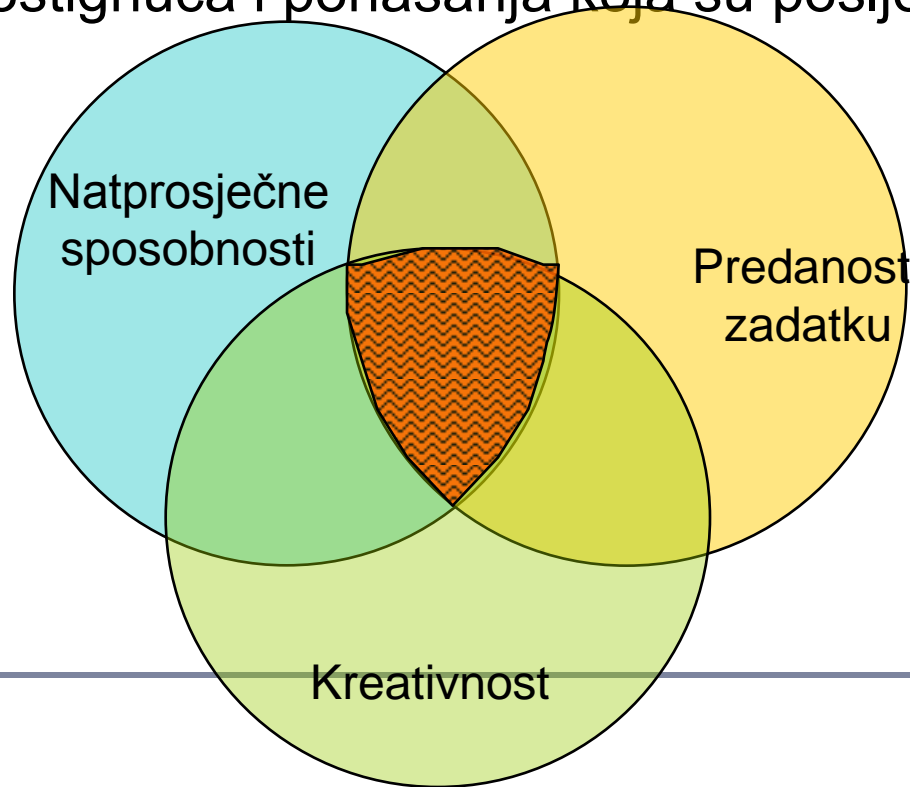

Problem: mjerenje kreativnosti?

Visoko inteligentni i motivirani (radišni) – Reproductivni ali ne i produktivni

Važnost interakcije

- Samo postojanje jedne od navedenih osobina ne podrazumijeva darovitost.
- Interakcija među njima rezultira darovitim ponašanjem. Samo ako postoji interakcija svih triju prstena može doći do izvanrednih postignuća i ponašanja koja su posljedica darovitosti.

Dvije vrste darovitosti

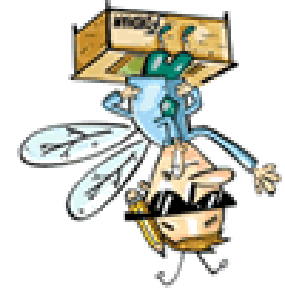
- Školska darovitost
- Kreativno-produktivna darovitost
- Obje vrste su važne jer među njima postoji interakcija. Bilo bi dobro provoditi programe kojima će se razvijati obje vrste.

Školska (reproduktivna) darovitost

- Nadarenost u učenju (rješavanje testova).
- Sastoji se od sposobnosti **razumijevanja, pospremanja, pamćenja i dosjećanja** određenog materijala.
- Iako je važna, sama po sebi nije produktivna, već je receptivna i reproduktivna.
- Mjeri se IQ testovima i testovima znanja. Sposobnosti izražene IQ-om ili testovima postignuća jest ono što najčešće traže u školama i drugim tradicionalnim sustavima obrazovanja.
- Najčešće se koristi za selekciju učenika u posebne i napredne programe.
- **Temeljni na reproduktivnosti, a ne produktivnosti. Iznimne rezultate NE daju oni nadareni pojedinci koji su neproduktivni ili reproduktivni (Čudina Obradović, 1990).**

Kreativna (produktivna) nadarenost

- Naglasak na razvoju originalnih materijala i produkata koji su svrhoviti i koji imaju vrijednost
- Naglasak na produkciji
- Učenik nije samo pasivni primatelj informacija već i korisnik i operator.
- Nastava koja naglašava ovu vrstu nadarenosti naglašava problemsko učenje (korištenje informacija, gradiva i vještina s ciljem rješavanja nekog realnog problema)
- Praktična primjena sposobnosti, rad na realnim problemima i područjima koje imaju osobnu važnost.

Sternbergova triarhična teorija inteligencije

- Tri vrste inteligencije
 - Analitička –
 - Naglašava sposobnost analize.
 - Sposobnost apstraktnog mišljenja
 - Slična starijim teorijama. Mjeri se testovima
 - Kreativna –
 - Naglašena uloga sinteze, integracije
 - Sposobnost formuliranja novih ideja
 - Kombiniranje naizgled nepovezanog materijala
 - Praktična –
 - Sposobnost adaptiranja na promjenjive okolinske uvjete
 - Sposobnost oblikovanja okoline kako bi se što više uskladila s našim potrebama
 - Uspjeh u svakodnevnom življenju
 - “ulična inteligencija”
- Tri su vrste nadarenosti: analitička, kreativna, praktična sposobnost

Analitička darovitost (kritično mišljenje)

- Najčešće se odnosi na visoko razvijene analitičke sposobnosti
- Procjenjuje testovima inteligencije. Ovaj oblik darovitosti najčešće je procjenjivan.
- Naglašava važnost posredujućih kognitivnih komponenti (medijatora)
 - **Metakognicije** – sve ono što znamo o sebi i što nam pomaže da se bolje pripremimo za učenje, odabir strategija, akcija (tišina, crtanje i sl.
- Ova darovitost ne obuhvaća kreiranje unikatnih i novih samostalnih ideja ni produktivnost.

Sintetička (kreativna) darovitost

- Sastavnica kreativnosti i intuitivnog mišljenja
- Sastavnica umjetničkih talenata
- Ovi pojedinci ne moraju imati visoki IQ.
- Problem: još uvijek nema testova kojim bi se dobro izmjerila ova osobina.
- Važna za kreiranje novih ideja i rješavanje novih problema.

Praktična darovitost

- Uspješnost s kojom se pojedinac uspijeva uskladiti sa svojom okolinom i rješavati dnevne situacije
- Sposobnost da se iskoriste sintetičke i analitičke osobine u svakodnevnim situacijama. Praktična primjena drugi dviju vrsta.
- Ovi pojedinci uspijevaju svaku okolinu učiniti maksimalno podobnom za sebe kroz tri procesa: adaptacija, oblikovanje i selekcija okoline

Slikoviti prikaz

Uspješno življenje

Praktična inteligencija

Kreativna inteligencija

Analitička inteligencija

Primjeri (Sternberg, 1997)

Alisa je studentica koja postiže izvrsne rezultate na testovima i odlične ocjene. Nastavnici je doživljavaju izrazito pametnom. Međutim, kada se zaposlila nije se dobro snašla. Imala je poteškoća u neovisnom mišljenju, kreativnosti i stvaranju vlastitih

Barbara kao učenica nije bila toliko dobra u testovima ali je kasnije dobila preporuku od ranijih škola i nastavnika zbog svojih izuzetnih kreativnih i intuitivnih vještina. Zaposlila se na kreativnim radnom mjestu te se pokazala vrlo kvalitetnom u kreiranju novih ideja.

Ivana nije imala izuzetne analitičke i kreativne sposobnosti ali je izuzetno dobro znala što valja činiti da se uspije u akademskim uvjetima. Znala je koji su članci vrjedniji, koje knjige profesori više vole koje donose bolje ocjene. Znala je kako impresionirati ljude na intervjuima za posao, znala je kako progurati svoj projekt. Dakle bila je kontekstualno inteligentna.

Motivacija i nadarenost

- **Klasične teorije**
- Naglasak na sposobnostima
- Na stupanj darovitosti se ne može utjecati!
- Statičan pristup
- Posljedica – rad na stjecanju znanja
- **Suvremene teorije**
- Uključuju motivaciju i druge osobine
- Na darovitost se može utjecati
- Dinamičan koncept koji je osjetljiv na promjene u okolini
- Razvijajući stimulativnu okolinu može se pozitivno djelovati na razvoj motivacije i kreativnosti, a s tim i darovitosti.

Razlike između produktivnih i ne produktivnih pojedinaca s istim IQ

- Visoki IQ

- Produktivnost

MOTIVACIJA

Sposobnost da se potpuno predaju zadatku na duže vrijeme

- Visoki IQ

- NE produktivni

Razlike u motivaciji

- **Nadareni od nenadarenih sa istim sposobnostima najčešće razlikuju s obzirom na:**
 - radna energija – vitalnost, elan
 - usmjerenost ka cilju – perzistencija, marljivost, upornost, predanost zadatku nagon za postignućem.
 - interes – znatiželja, veliki interes, entuzijazam, fasciniranost problemom
 - samopoimanje – pozitivna slika o sebi, visoko samopoštovanje, samopouzdanje postavljanje visokih ciljeva, odsutnost straha od kritike, osjećaj vlastite vrijednosti postavljanje visokih ali realnih standarda
 - nezavisnost – autonomija, samodostatnost, dominantnost, individualizam, samousmjerenost, nekonformizam, inicijativa, spremnost na rizik
- **Sve navedeno može se objasniti tzv “internalnom” motivacijom**

Internalna motivacija

- Kakva aktivnost mora biti da bi pojedinac ustrajao u njoj?
- Kada će pojedinac biti motiviran baviti se nekom aktivnošću?
 - **Potreba za izgrađivanjem pozitivne slike o sebi.** Stvara se iz dvije vrste podataka :
 - - **Ja sam sposoban – kompetencija**
 - - **Ja mogu sam – samostalnost**

- **Osoba će biti više motivirana ustrajati u onoj aktivnosti koja joj pojačava osjećaj kompetentnosti ili samo-efikanosti.**
- Informacija o vlastitom uspjehu koje je dijete postiglo samostalno, vlastitim zalaganjem i zato što je to željelo prerast će zajedno s osjećajem kompetentnosti u intrinzičnu motivaciju (Čudina Obradović 1990).

DETEKCIJA I IDENTIFIKACIJA

uočavanje i procjenjivanje darovitih

- Stručan je i kontinuiran proces koji obuhvaća sve učenike na svim dobnim razinama odgojno obrazovnog procesa. Treba zahvatiti više osobina:
 - IQ
 - Znanje – postignuće
 - Motivaciju
 - Kreativnost
- Treba razlikovati pojam detekcije od pojma identifikacije

Problemi nadarenih?

- Imaju li nadareni uopće problema?
- Ako su već toliko nadareni i samostalni, što će im pomoć?
- Treba li im pomoći? Što vi mislite?
- Općenito se smatra da:
 - će nadareni uspjeti u školi
 - su nadareni visoko motivirani

ALI...

- Prema statistici, više od 50% učenika sa natprosječnim sposobnostima NE prolaze dobro u školi (Hoover-Schultz, 2005).
- Oni predstavljaju veliku grupu talentiranih učenika koji nisu identificirani, koji su podcijenjeni ili zanemareni
- Neki talenti mogu biti zamaskirani emocijama, ličnošću, nižim postignućem, niskim samo-poštovanjem, specifičnim teškoćama u učenju.
- Izvanredni potencijali mogu biti nezamijećeni ako uvjeti za učenje ne osiguravaju učeniku priliku da demonstrira ili razvije svoj talent
- Neuspjeh natprosječnih učenika izvor je velikih frustracija za učitelje, roditelje i stručnjake (Siegle & McCoach, 2005).

Problemi nadarenih

(prema, Beuscher, 1986)

- **Sumnja u posjedovanje nadarenosti –**
 - Tipični obrasci su: nevjerica, sumnja i nedostatak samopoštovanja.
 - “Sindrom varalice” (*eng. Imposter syndrome*)
 - Javlja u godinama adolescencije
 - Pritisak od strane vršnjaka - negiranje čak i vrhunskih sposobnosti.

Ovaj konflikt treba razriješiti tako da osoba stekne osjećaj vlasništva, da se poistovjeti s vlastitim osobinama, odgovornost prema identificiranim talentima, te samopouzdanje.

Disonanca

- Značajna razlika između postavljenih standarda, očekivanja i uspjeha ili učinka.
- Djetinja želja da zahtjevne zadatke naprave perfektno postaje kompleksna stvar u adolescenciji.
- Često se disonanca percipira kod mladih ljudi većom nego što to roditelji i učitelji shvaćaju

Riskiranje

- Povećava li se ili smanjuje s odrastanjem?
- Smanjuje se s dobi. Zašto?
- Nadareni su adolescenti više svjesni posljedica određenih aktivnosti bez obzira da li su pozitivne ili negativne.
- Opreznost (strah) od neuspjeha.

Uspjeh obrazovanja ovisi o prilagodbi podučavanja individualnim razlikama među učenicima.

Očekivanja

- Često očekivanja ostalih interferiraju s vlastitim snovima i planovima.
- Nadareni pojedinci često izvještavaju o dramatičnim epizodama sumnje i očaja kada su zbog neosjetljivih nastavnika, vršnjaka ili čak roditelja dovedeni do “kritične točke”.
- Gubljenje energije na kontinuirano dokazivanje pred drugima, što rezultira frustracijom i izolacijom.

Nezreli identitet (*eng. adultlike*)

- ...faza koja se normalno postiže u dobi nakon 21 godine. Može stvoriti ozbiljne probleme.
- Odnosi s vršnjacima - tko je vršnjak nadarenom djetetu?
 - Nadareno dijete ima nekoliko vršnjačkih grupa jer ima varijabilne interese.
 - Veće sposobnosti povezuju ga sa starijim grupama s starijima, a dob s vlastitom dobnom grupom.
 - Često u nedoumici?

Stres i nadarenost

- Stres negativno djeluje na sposobnosti zamagljuje mišljenje, reducira koncentraciju i ometa donošenje odluka..
- Ispunjavanje vlastitih ili tuđih visokih očekivanja. Pobjeđivati, biti prvi, dokazivati se...
- Treba uvijek dokazivati tu naljepnicu (DAROVIT) u raznim mogućim situacijama
- Pritisak za uspjehom združen s drugim elementima kao što je npr. sumnje u sebe potreba za dokazivanjem vlastitih talenata može iscrpiti energiju nadarenih i tako rezultirati dodatnim stresom.
- Natjecanja, testiranja, susreti...

Uspjeh obrazovanja ovisi o prilagodbi podučavanja individualnim razlikama među učenicima.

Što činiti?

- Mnogo je strategija i tehnika
- Za početak...

....osvještavanje ove problematike

....bolje razumijevanje darovitih. Veća podrška darovitima.

- Briga odraslih može pomoći ovim mladim ljudima da steknu i razviju njihove talente shvaćajući i odgovarajući na prilagodbene izazove i strategije suočavanja s problemima i stresom (Tomlinson, 1995).

Da možete utjecati na rad nastavnika i škole u cjelini koje biste promjene napravili?

- Dopustite mi da idem dalje i radim na naprednijoj razini.
- Dajte nam da radimo sa starijim grupama. Možemo se uklopiti!
- Ovdje se ne radi o dobnim razlikama (ili dobne razlike ovdje nisu važne) nego razlike u stavu. Više smo prihvaćeni od starijih
- Dajte nam neovisne programe, dajte nam da radimo samostalno
- Znajte da svi koji imaju talente imaju i potrebe. Osigurajte izazove u području talenta
- Usredotočimo se na gradivo
- Koristimo više pomagala, kao što su filmovi, telekomunikacije.
- Koristimo humor
- Osigurajte nam neovisne studijske programe. Dajte nam da studiramo ono što nas interesira

- **SVE NAVEDENO SE SLAŽE SA STRATEGIJAMA KOJE SU PONUDILI STRUČNJACI !!!!**

Svi se slažu da...

...nadarenima treba osigurati okruženje koje će im omogućiti:

a) izazov

b) rad s intelektualnim vršnjacima

c) podršku da se postane neovisan pri stjecanju znanja i samo-reguliranom učenju

Kako i što raditi?

- Danas su razvijeni mnogi pristupi:
 - Akceleracija
 - Obogaćivanje programa

Akceleracija

- Savladavanje obrazovnog programa brže i/ili u mlađoj dobi nego što je to uobičajeno.
- Počiva na tri temeljne pretpostavke:
 - Daroviti brže uče - mogućnost
 - Brže savladavanje redovitih programa odgovarat će i potrebama darovitih - potreba
 - Sadržaji nastavnih programa odgovaraju i darovitima ali im nisu direktno dostupni zbog dobne/razredne barijere.- način

Vrste akceleracije

- Prijevremeni upis,
- “Preskakanje” razreda,
- Sažimanje predmeta – učenik nauči predmet u manjem broju sati (npr. cijelo gradivo u jednom polugodištu)
- Izvanškolsko obrazovanje – ljetni programi škola ili sveučilišta koja im onda daju dodatne bodove za upise ili ih oslobađaju nekih ispita.

Obogaćivanje programa

- Uobičajeni program je ograničen i previše monoton nadarenima.
- Zbog potreba većine, iz programa su izostavljeni brojni zanimljivi sadržaji.
- Darovitima se treba omogućiti upravo dostupnost tih sadržaja.
- Podučavanje treba ići u veću dubinu, tj. Sadržaj treba obraditi detaljnije, svestranije negoli je to uobičajeno

Način podučavanja

- Podučavanje prilagoditi zahtjevima i potrebama učenika.
- Redovno se podučavanje oslanja na rutinu i učenje činjenica.
- Dopustiti nadarenima da sami strukturiraju i reguliraju svoje učenje.
- Uvažavati interese učenika

Mentorstvo

- Rad učenika sa stručnjakom u nekom području (individualno ili u malim grupama)
 - Daje izuzetno povoljne rezultate

Uspjeh obrazovanja ovisi o prilagodbi podučavanja individualnim razlikama među učenicima.

Škola treba omogućiti (Zakonske odrednice)

- Rad po programima različite težine i složenosti za sve učenike
- Izborne programe
- Grupni i individualni rad
- Rad s mentorom
- Raniji upis
- Akceleraciju
- Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti
- Kontakte sa stručnjacima
- Pristup izvorima specifičnog znanja

Osobine nastavnika

- Vrlo važne – jer djeluju na motivaciju, samopoštovanje, interese, razvoj kreativnosti i sposobnosti.

Filozofske	Profesionalne	Osobne	Osobne
Svjestan pitanja vezanih uz nadarenost	Osposobljen za rad s darovitima	Orijentiran na proces znatiželjan	Samopouzdan Topla je osoba Nema negativizma
Sklon obrazovanju nadarenih	Potreba za postignućem	Poticajan Pozitivan stav prema učenicima	Ima originalne zamisli
Ima točne ideje o nadarenosti	Stručnjak u svom području	Organiziran Širokih interesa	Smisao za humor Intuitivan
	Potiče učenike Blizak odnos s učenicima	Motivira učenike	Introspektivan Ne nasilan

Zaključak

- Darovitost uključuje visoke sposobnosti i određeni potencijal za visoku produktivnost
- Motivacijske i kreativne komponente
- Internalna motivacija
- Postoje mnogi problemi s kojima se nadareni suočavaju
- Osvještavanje, senzibilizacija nastavnika
- Rad treba biti individualiziran i usmjeren na potrebe učenika
- Dvije strategije – akceleracija i obogaćivanje programa

Što vi mislite?

(DA / NE)

1. Daroviti će uspijevati u životu bez obzira pružali im mi potporu ili ne.
2. Daroviti vole ići u školu.
3. Darovita djeca su ona koja dobivaju dobre ocjene.
4. Učitelji više vole darovitu djecu.
5. Svi nadareni vole učiti
6. Daroviti učenici su štreberi.
7. Daroviti učenici slušaju svoje nastavnike
8. Daroviti učenici nisu pravi prijatelji
9. Daroviti učenici se postavljaju iznad “normalnih”.
10. Daroviti imaju manje socijalnih i emocionalnih problema u usporedbi s “normalnim nadarenima”
11. Daroviti su izrazito ambiciozni.

Korištena literatura

- V Vizek Vidovi, V. Vlahović – Štetić, Majda Rijavec, Dubravka Miljković (2003). *Psihologija obrazovanja*, IEP-VERN', Zagreb
- T. Grgin (1996). *Edukacijska Psihologija*, Naklada Slap, Jastrebarsko
- M. Čudina Obradović (1990), *Nadarenost, razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Školska knjiga, Zagreb.